

Provinciale Monumenten Noord-Holland

Provincie Noord-Holland

Gemeente:

Hollands Kroon

Plaatselijke aanduiding:

Van Ewijcksvaart (geen nummer)

Anna Paulowna

Kadastrale aanduiding:

Kad. gemeente:

Anna Paulowna

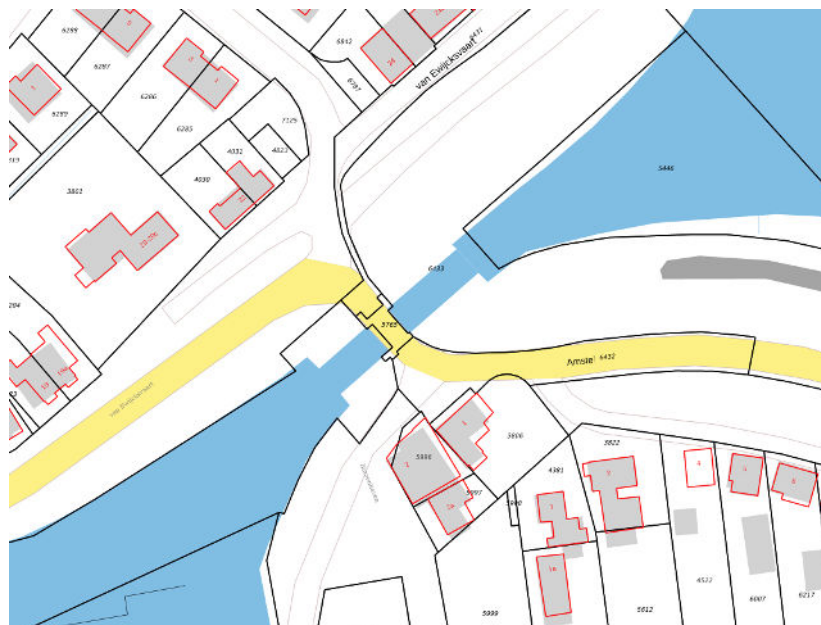
Sectie:

K

Nummer: 6433 en 6434 (sluiscomplex),
5765 (brug)

Datum foto's:

10 en 12 juli 2019

Kadastrale kaart situatie (juli 2019)

Inleiding

SLUIZENCOMPLEX aangelegd in 1846 naar ontwerp van architect Willem H. Springer (1815 - 1907) bij de inpoldering van de Anna Paulownapolder. De sluis is gerealiseerd als een schut- en uitwateringssluis en ligt in wat destijds de zeedijk was van de Anna Paulownapolder langs de Zuiderzee, later een dijk langs het Amstelmeer en Amsteldiep (Waddenzee). De sluis is gesitueerd langs wat in 1846 een geul was in slikgronden. Vaarverkeer tussen Wieringen en de Zijpe en Alkmaar maakte van die geul gebruik. De sluis kwam aan het eind van de geul, bij het Oude Veer, en de nieuwe dijk, die als bedijking van de Anna Paulownapolder werd aangelegd.

Volgens een gedenksteen in de muur van de schutkolk is de Van Ewijcksluis vernoemd naar mr. D.J. van Ewijck, de eerste gouverneur des konings in Noord-Holland. In 1846 is de sluis in gebruik genomen. 7 juli 1846 kreeg de nieuwe sluis een bezoek van de Koning Willem II. Het beheer van de sluis kwam in dat jaar handen van de Maatschappij tot Inpoldering van de Anna Paulownapolder. In 1850 werd het beheer overgedragen aan het polderbestuur.

In 1983 is volgens een gedenksteen de sluis gerenoveerd door het Hoogheemraadschap Noordhollands Noorderkwartier, die sinds 1979 het beheer heeft. Een inscriptie in de houten sluisdeuren, met het jaartal 2012, duidt erop dat de sluisdeuren in het jaar 2012 vernieuwd zijn.

Onderdeel van het sluisencomplex is een later gemaakte metalen hefbrug over de sluis met een bedieningsmechanisme (bouwjaar ca 1981). Deze brug valt buiten de bescherming.

Aan noordwestzijde bevond zich een houten afdak, dat diende om de schotbalken op te slaan (niet meer bestaand).

Omschrijving

Sluis

Sluisencomplex, gerealiseerd als een schut- en uitwateringssluis, waar de geul uitmondde in de zee. Het sluiscomplex heeft kademuren hoofdzakelijk opgemetseld uit rode baksteen in kruisverband met grijze hardstenen afdekkers, hoeken, aanzetstenen en randen. De hardstenen blokken zijn verankerd en hebben zichtbaar afgewerkte verbindingen.

De sluis bestaat uit twee delen: een hoger gelegen buitenhoofd aan de noordoostzijde, en een direct eraan gekoppelde binnenhoofd, lager, zuidwestelijk. Aan het buitenhoofd zijn twee stel houten puntdeuren (2012); opgebouwd als een stel vloeddeuren aan het sluishoofd, en vloeddeuren van het tussenhoofd (middenhoofd). Deuren rusten in open positie in deurkassen die in natuurstenen en gemetselde muren zijn uitgespaard. In een deurkas, die in muur is uitgespaard, bevinden zich metalen bevestigingsogen voor een derde stel puntdeuren (deuren niet aanwezig). In de sluiswand op meerdere plaatsen nissen met gemetselde strek en natuurstenen haalkommen met ovaalvormige kommen met metalen kruisvormige bevestigingsijzers. In het zuidwestelijke binnenhoofd zijn twee deurkassen en metalen bevestigingsogen voor puntdeuren (deuren niet aanwezig). Op de kade rechte metalen haalpenen.

Op de schutkolkwand bij de vier deuren (twee aan elke zijde) een windwerk (bedieningsmechanisme) van de deuren. Bij elke deur is een metalen draaimechanisme met opnieuw gemaakte rechte houten duwboom, die aan de sluisdeur is bevestigd, om de deuren te sluiten en te openen. Op de kademuur een eenvoudige metalen reling. Op de overgang van het lagere deel naar het hogere deel aan beide kolkzijden bevindt zich een trap met natuurstenen treden. In de wand van het binnenhoofd aan de havenzijde is een schotbalkspanning en een metalen trap langs de kadewand. In de zuidoostelijke wand zijn twee natuurstenen gedenksteden met inscriptie. Bij de buitenhoofddeuren 'Mr. D.J. van Ewyck / van Oostebroek en De Bilt / staatsraad gouverneur / van Noord-Holland / heeft aan deze sluis / zijn naam geschonken / den XVI juni MDCCCXLVI'.

Bij het tussenhoofd: 'Renovatie 1983 / Hoogheemraadschap / [afbeelding wapenbord] / Noordhollands / Noorderkwartier'.

Terreinaanleg

De sluis is ingebed in een verbreed aangeaard talud als onderdeel van het dijklichaam. Bij de uitmondingen van de hoofden in de walkant basaltblokken verharding.

Waardering

Het sluizencomplex is van belang vanwege de volgende waarden:

Cultuurhistorische waarde

- als element uit de geschiedenis van de waterbeheersing in het gebied rond de Van Ewijcksluis;

Architectuurhistorische waarde

- als schut- en uitwateringssluis een van de best bewaard gebleven voorbeelden van een dergelijk type sluis in dit gedeelte van Noord-Holland;
- als ontwerp van de architect Willem H. Springer;

Situationele en ensemblewaarden

- als onderdeel van de uitmonding van het kanaal en de ligging in het dijktaalud;

Gaafheid en herkenbaarheid

- de sluis is nog overwegend gaaf met nog oorspronkelijke onderdelen;

Zeldzaamheid

- als een goed bewaard voorbeeld van een schut- en uitwateringssluis in het oeuvre van Willem Springer.

Tot het hierboven vermelde monument behoort al hetgeen door bestemming of anderszins rechtens onroerend is, met uitzondering van de later gemaakte metalen hefbrug met bedieningsmechanisme.

De redengevende omschrijving is vastgesteld op 7 juli 2020 onder GS-nr. 1201530/1447809.

Archief: Alkmaar, Regionaal Archief Noord-Holland, Archief Waterschap Anna-Paulownapolder, 1840-1980, 814-863

Literatuur:

-"Bouwkundige tekeningen voor de Anna Paulownapolder en andere waterstaatswerken van de architect Willem Springer (1815-1907)" (2 delen).

Sluis Van Ewijcksvaart, Anna Paulowna

Zicht vanaf buitenhoofd naar binnenhoofd

Zicht naar zuidoostelijke sluiswand buitenhoofd

Steen met inscriptie uit 1846

Trap bij middenhoofd met een van de sluisdeuren

Zicht vanaf brug naar buitenhoofd

Zicht vanaf brug naar binnenhoofd

Zicht vanaf binnenhoofd naar buitenhoofd

Zicht op het buitenhoofd

Sluis Van Ewijcksvaart, Anna Paulowna

Bevestigingsogen voor halsbeugel van sluisdeuren

Schotbalkspinning

Twee van de windwerken

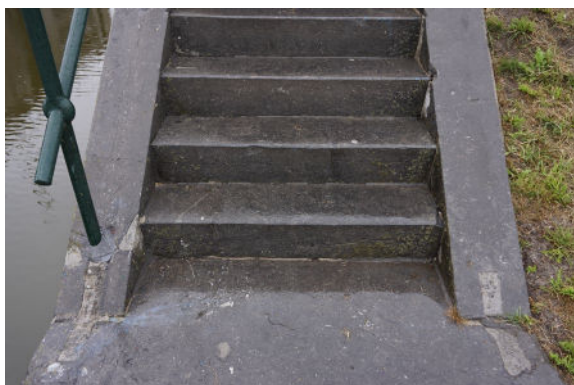
Deel van reling

Zicht op buitenfront

Bevestigingsporen natuurstenen

Deel van natuurstenen trap

Herdenkingssteen 1983 boven ovalen haalkom